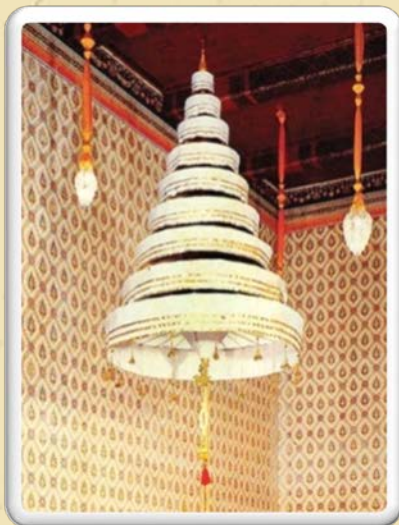

วันฉัตรมงคล (๕ พฤษภาคม)

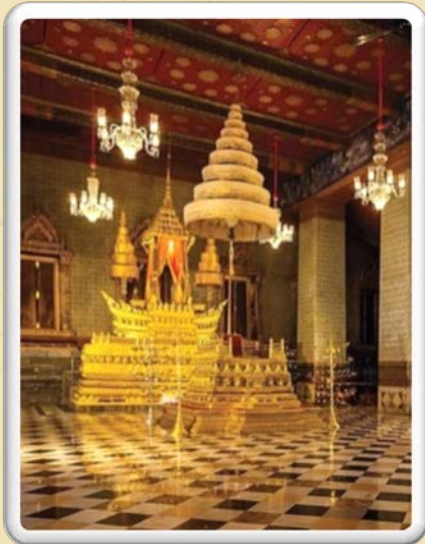
กลุ่มพัฒนาทรัพยากรบุคคล สำนักงานเลขาธิการกรม

ความสำคัญของวันฉัตรมงคล

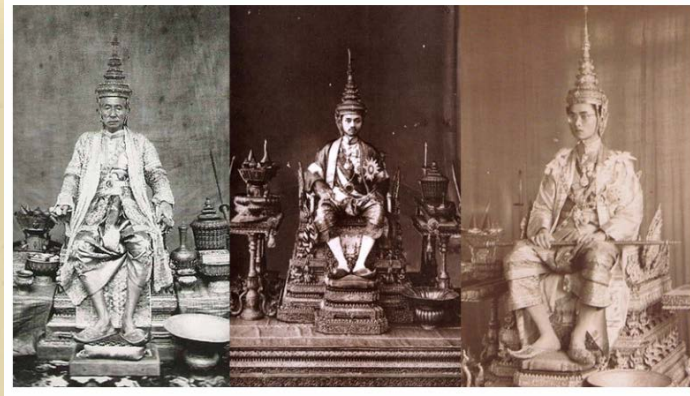
วันฉัตรมงคล (Coronation Day) คือ วันรำลึกถึง พระราชพิธีฉลองพระเศวตฉัตร ซึ่งเป็นวันที่ตรงกับ วันบรมราชาภิเษกเสวยราชสมบัติตามราชประเพณี พิธีราชาภิเษก (coronation) เป็นพิธีการเพื่อสถาปนาพระมหากษัตริย์ และ / หรือ คู่อภิเษกซึ่งมีพระราชอำนาจ อย่างเป็นทางการ

ประวัติความเป็นมาพระราชพิธีฉัตรมงคล

วันฉัตรมงคลกำหนดจัดขึ้นตามวันบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ พระราชพิธีฉัตรมงคลเป็นพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลสมโภชพระมหาเศวตฉัตร ฉลองสิริราชสมบัติ มีความเป็นมา ดังนี้

- พระราชพิธีฉัตรมงคล จัดขึ้นครั้งแรกรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) เมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๖ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ปีกุนตรีศก จ.ศ. ๑๒๑๓ ตรงกับวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๓๙๔ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชกุศลในวันคล้ายวันบรมราชาภิเษก และพระราชทานชื่อว่า "ฉัตรมงคล"
- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ทรงให้จัดพระราชพิธีฉัตรมงคลในเดือน ๖ ตามแบบอย่างในรัชกาลที่ ๔ และโปรดเกล้าฯ ให้มีพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าแก่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการที่ได้รับพระราชทานพานทอง จากนั้นได้ย้ายเวลาจัดพระราชพิธีฉัตรมงคลจากเดือน ๖ มาเป็นเดือน ๑๒ และเรียกว่า "การสมโภชพระมหาเศวตฉัตร"

- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) จัดพระราชพิธีฉัตรมงคลในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พร้อมกับการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า และโปรดเกล้า ฯ ให้เพิ่มการพระราชกุศลทักษิณานุประทาน อุทิศส่วนพระราชกุศลถวายแด่สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช
- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง (รัชกาลที่ ๗) พระราชพิธีฉัตรมงคลจัดขึ้นตรงกับวันประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ การพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า กำหนดพระราชทานในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๘ พฤศจิกายน
- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร (รัชกาลที่ ๘) ไม่มีการจัดพระราชพิธีฉัตรมงคล เนื่องจากไม่มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ส่วนการพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า กำหนดจัดในวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๒๐ กันยายน

- รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) พระราชพิธีฉัตรมงคล
จัดขึ้นวันที่ ๕ พฤษภาคม ตามวันประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และให้ถือเป็นวันหยุดราชการ

ต่อมาในวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ หลังจากรัชกาลที่ ๙ เสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๑๐) เมื่อดำรงพระอิสริยยศเป็น “พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว” รัฐบาลและพสกนิกร จึงจัดงานพระราชพิธีฉลองพระเศวตฉัตร หรือรัฐพิธีฉัตรมงคล หรือเรียกว่า**พระราชพิธีฉัตรมงคล** ซึ่งตรงกับวันบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกว่า “เราจะสืบสาน รักษา และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาราษฎรตลอดไป” ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ถือเอาวันที่ ๔ พฤษภาคม ของทุกปี เป็นวันฉัตรมงคล

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

เครื่องราชกกุธภัณฑ์

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เป็นราชประเพณีที่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อทางอินเดีย รายละเอียดลักษณะพระราชพิธีไม่ปรากฏแน่ชัด การเรียกชื่อพิธีแตกต่างกันแต่ละสมัย เช่น สมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเรียกว่า “พระราชพิธีราชาภิเษก” หรือ “พิธีราชาภิเษก” ปัจจุบันเรียกว่า “พระราชพิธีบรมราชาภิเษก”

สมัยสุโขทัย ปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ ๒ หรือจารึกวัดศรีชุม กล่าวถึงการขึ้นเป็นผู้นำของพ่อขุนบางกลางหาว ไว้ว่า “...พ่อขุนผาเมืองจึงอภิเษกพ่อขุนบางกลางหาว ให้เมืองสุโขทัย ให้ทั้งชื่อตนแก่พระสหายเรียกชื่อศรีอินทราทิตย์...”

ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วงภาษาไทยและภาษาเขมรกล่าวถึงเครื่องราชกกุธภัณฑ์ (เครื่องหมายแห่งความเป็นพระราชา ซึ่งพระราชครูพราหมณ์ผู้ทำพิธี นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ในวันประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก) ในพิธีบรมราชาภิเษก พระมหากษัตริย์ที่ ๑ (ลิไทย) ว่ามี มกุฎ พระบรรดค์ชัยศรี และเศวตฉัตร

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

สมัยกรุงศรีอยุธยา ปราภฏหลักฐานเกี่ยวกับพระราชพิธีบรมราชาภิเษกจากคำให้การของชาวกรุงเก่า ข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงขั้นตอนของพระราชพิธีว่า “...พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาจึงโปรดให้เอาไม้มะเดื่อนั้น มาทำตั้งสำหรับประทับทรงพระกระยาसनในการมงคล เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เป็นต้น พระองค์ยอมประทับเหนือพระที่นั่งตั้งไม้มะเดื่อทรงพระกระยาसनก่อนแล้ว (จึงเสด็จไปประทับพระที่นั่งภัทรบิฐ) มุขอำมาตย์ถวายเครื่องเบญจราชกกุธภัณฑ์ คือ มหามงกุฎ ๑ พระแสงขรรค์ ๑ พัดวาลวิชนี ๑ ธำมรงค์ ๑ ฉลองพระบาทคู่ ๑...”

สมัยกรุงธนบุรี ไม่ปรากฏหลักฐานการประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก สันนิษฐานว่าทำตามแบบอย่างสมัยกรุงศรีอยุธยาแต่ทำอย่างสังเขป เพราะบ้านเมืองอยู่ในภาวะสงคราม

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีปราบดาภิเษกโดยสังเขป

พ.ศ. ๒๓๒๖ โปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการผู้รู้ครั้งกรุงเก่า ประชุมปรึกษาหารือร่วมกับสมเด็จพระสังฆราชและพระราชอาคันตุกะผู้ใหญ่ ทำการสอบสวนตรวจสอบตำราว่าด้วยการราชาภิเษกในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอู่ทองพร หรือขุนหลวงวัดประดู่ แล้วแต่งเรียบเรียงเป็นตำรา เรียกว่า “ตำราราชาภิเษกครั้งกรุงศรีอยุธยาสำหรับหอหลวง” เป็นตำราเกี่ยวกับการราชาภิเษกที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่พบหลักฐานในประเทศไทย

พ.ศ. ๒๓๒๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกขึ้นอีกครั้งตามแบบแผน และแบบแผนการราชาภิเษกดังกล่าวได้รับการยึดถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างสืบมา

งานพระราชพิธีวันฉัตรมงคล

วันฉัตรมงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบงานพระราชพิธี ดังนี้
ตอนเช้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานภัตตาหารแด่พระสงฆ์ พราหมณ์เบิกแวนเวียนเทียนสมโภช
พระมหาเศวตฉัตรและเครื่องราชกกุธภัณฑ์
เวลาเที่ยง ทหารเรือ และทหารบก ยิงปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติ กองละ ๒๑ นัด มีพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ตราจูลจอมเกล้า ให้แก่ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชฯ จากนั้นทรงเสด็จพระราชดำเนินไปนมัสการพระพุทธมหายานรัตนปฏิมากร
(พระแก้วมรกต) และทรงถวายบังคมสักการะพระบรมรูปสมเด็จพระบูรพมหากษัตริย์ ณ ปราสาทเทพบิดร วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ในพระบรมมหาราชวัง

กิจกรรมที่ประชาชนปฏิบัติในวันฉัตรมงคล

๑. ร่วมทำบุญตักบาตร ถวายเป็นพระราชกุศล เพื่อเป็นมงคลแก่ชีวิต
๒. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมถวายพระพรชัย
๓. ประดับธงชาติตามอาคารบ้านเรือน และสถานที่ราชการทุกแห่ง
๔. จัดกิจกรรมทำความดีเพื่อเฉลิมพระเกียรติ เช่น กิจกรรมจิตอาสา ช่วยเหลือสังคม กิจกรรมปลูกต้นไม้ เป็นต้น
๕. รัฐบาลประกาศให้เป็นวันหยุดราชการ

ขอบคุณข้อมูลอ้างอิง

<https://th.wikipedia.org/wiki/>
<https://www.royaloffice.th/>
<https://www.m-culture.go.th/>
<https://www.bru.ac.th>
<https://www.prachachat.net/general/news-922506>
<https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/2011500/>
<https://th.theasianparent.com/coronation-day>
<https://lifestyle.campus-star.com/knowledge/>
<https://mgronline.com/politics/detail/9650000042432>
<https://phralan.in.th/coronation/royalcoronationdetail.php>

